Solomon Halberstam (23 lutego 1832 w Krakowie - 24 marca 1900 w Bielsku)

Ten bibliofil z Bielska i Krakowa
ksiąg bezcennych kilkaset przechował,
kupiec i uczony,
czytaniem skażony,
wiedział ile waży wartość słowa.

(ebs)

Solomon (Salomon) Halberstam - bibliofil, kolekcjoner, publicysta, kupiec, twórca składającej się z kilkuset pozycji kolekcji hebrajskich rękopisów i rzadkich druków.

Urodził się 23 lutego 1832 jako Salomon (Szlomo) Joachim (Chaim) Halberstam w Krakowie w rodzinie żydowskiej. Był synem Izaaka Halberstama - galicyjskiego kupca i uczonego-amatora.

W 1860 wzbogaciwszy się na handlu, przeprowadził się do Bielska, gdzie rozwijał swoje zainteresowania judaizmem i biblistyką. Zbierał cenne księgi nie porzucając jednak kupiectwa. Był agentem reprezentującym bielskich fabrykantów włókienniczych w krajach Europy Południowej i krajach orientalnych basenu Morza Śródziemnego. Był bardzo zdolny, znał wiele języków więc świetnie się nadawał na takiego agenta. Dobrze sprzedawał i nawiązywał dobre kontrakty. A Bielsko wtedy było miastem wielkich pieniędzy i 100 fabryk włókienniczych. [1]

Był również publicystą, pisał do niemieckich i hebrajskich czasopism drobne opracowania naukowe. Utrzymywał kontakty z żydowskimi uczonymi: Adolfem Jellinkiem, Davidem Kaufmannem, Moritzem Steinschneiderem i Heinrichem Graetzem.

Przy końcu życia stał się jedną z najważniejszych postaci żydowskiej publicystyki w Wiedniu. Aktywnie uczestniczył również w życiu naukowym. Założył towarzystwo i wydawnictwo *Mekitze Nirdamim*, którego był sponsorem i jednym z dyrektorów. Czasami drukował tam swoje prace. Wiele jego tekstów ukazało się w zbiorowych wydawnictwach Graetza, Steinschneidera, Kaufmanna i Kohuta.

W swoim domu przy ulicy Wzgórze w Bielsku założył prywatny księgozbiór, składający się z 411 hebrajskich rękopisów i rzadkich druków, który w 1890 został przez niego skatalogowany w publikacji *Kehilat Szlomo*.

https://www.youtube.com/watch?v=w9oltZ0FKQ8

Po jego śmierci zbiory trafiły do różnych miejsc. Największą część manuskryptów zakupił *Montefiore College* w brytyjskim *Ramsgate* (dziś kolekcja znajduje się w *Jews' College* w Londynie), z kolei większość druków i nieznaczna część rękopisów została zakupiona przez Mayera Sulzbergera dla biblioteki Żydowskiego Seminarium Teologicznego w Ameryce (Nowy Jork), reszta trafiła do biblioteki Gminy Żydowskiej w Wiedniu.

Powołanej w okresie międzywojennym w Bielsku bibliotece im. S. J. Halberstama nie udało się pozyskać żadnych znaczących pozycji z jego księgozbioru.

Solomon Halberstam zmarł w Bielsku i został pochowany w Alei Zasłużonych na cmentarzu żydowskim przy ulicy Cieszyńskiej. Podczas II wojny światowej jego nagrobek został skradziony. 22 czerwca 2009 odsłonięto nowy nagrobek w kształcie macewy, wykonany z czarnego dębu.

Macewa na grobie Halberstama to efekt pracy wielu ludzi. Sąsiad Proszyka podarował wiekową deskę z czarnego dębu. Inny sąsiad, właściciel stolarni, wyciął z niej macewę, a kamieniarz wypiaskował napis. Pomógł też malarz Grzegorz Madej, który nałożył farbę na litery. Gmina Wyznaniowa Żydowska sfinansowała natomiast fundament i ustawienie nagrobka.

Cmentarz Żydowski w Bielsku-Białej można zwiedzać. Oprowadzającym jest historyk dr Jacek Proszyk.

https://www.youtube.com/watch?v=qLnO9jCQ2bA

Na macewie są cztery hebrajskie litery czytane SzaZHaH, to inicjały od imion i nazwiska SOLOMON ZALMAN (lub JOACHIM) HAYIM HALBERSTAM, jakimi Halberstam się podpisywał i pod jakimi był znany:

-
-
-
-

Ważniejsze prace:

- 1868: *Chiddusze ha-Ritba'al Nidda* - praca Jom Towa ben Abrahama poświęcona talmudycznemu traktatowi Nidda.
- 1874: *Sefer ha-'Ibbur* - studium Abena Ezry poświęcone kalendarzowi.
- 1874: *Tagmule ha-Nefesh* - autorstwa Hillela ben Samuela.
- 1878: *Iggeret bikoret* - uwagi do pracy Jellinka pt. Konteros Tarjag.
- 1879: *Takkanot chachamim*
- 1885: *Perush Sefer Jecira* - komentarz do Księgi Jecira autorstwa Judy ben Barzilaja.
- 1888: *Sich Yicchak* - dzieło autorstwa Izaaka Halberstama, obejmujące m.in. genealogię rodu Halberstamów.
- 1890: *Kehilat Szlomo* - kompletny katalog zbiorów znajdujących się w księgozbiorze Halberstama.
- 1900: *Sefer ha-Sheratot*

https://www.youtube.com/watch?v=y-mgFUgqOn0